

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Första kammaren.

Nr 26.

Torsdagen den 25 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollen för den 10, 12 och 13 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med återopande av närslutna läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 25 april till och med den 4 maj 1935.

Malmö den 23 april 1935.

Vördsamt
William Linder.

Att borgmästaren *William Linder*, som befinner sig i konvalescens efter genomgången operation, är i behov av fortsatt ledighet från riksdagsarbetet t. o. m. den 4 maj 1935, intygar.

Malmö den 23 april 1935.

Axel Ekelund,
Förste provinsialläkare
i Malmöhus län, Malmö.

Den begärda ledigheten beviljades.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 39 föreslagna samt av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad i den vid punkten A) 2) av bankoutskottets utlåtande nr 32 fogade reservationen hemställt eller att riksdagen må besluta, att riksgäldsdirektören skall såsom arvode åtnjuta 25,000 kronor för år med rätt för fullmäktige att, därest riksgäldsdirektören utses utom fullmäktige, därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode till högst samma belopp som det till fullmäktig utgående arvodet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid punkten A) 2) av utlåtandet fogade reservationen med den ändring, att orden »åtnjuta 25,000 kronor» skola utbytas mot orden »åtnjuta 19,000 kronor» och alltså beslutit, att riksgäldsdirektören skall såsom arvode åtnjuta 19,000 kronor för år med rätt för fullmäktige att, därest riksgäldsdirektören utses

utom fullmäktige, därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode till högst samma belopp som det till fullmäktig utgående arvodet.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 49.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 416, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 67 ja och 142 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 154 ja och 191 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Efter det kamrarna stannat i olika beslut angående statsutskottets i utlå-tande nr 4 punkten 17 gjorda hemställan beträffande de likalydande motionerna I: 6 av herr J. B. Johansson m. fl. och II: 18 av herr Lindman m. fl., de likalydande motionerna I: 122 av herr E. B. Andersson m. fl. och II: 299 av herr Nilsson i Hörby m. fl. samt motionen II: 273 av herr Meyerhöffer m. fl., anställdes nu jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av samma utskott i dess memorial nr 84 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

a) med bifall till herr E. B. Anderssons m. fl. och herr Nilssons i Hörby m. fl. förevarande motioner (I: 122 och II: 299) samt i anledning av såväl herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Lindmans m. fl. motioner (I: 6 och II: 18) som ock herr Meyerhöffers m. fl. motion (II: 273), till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 147,625 kronor,

b) medgiva, att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, må från förefintliga reservationer under anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande under budgetåret 1935/1936 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma tid äro eller kunna varda bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat avslå såväl statsutskottets i utlå-tandet nr 4, punkt 17:o), gjorda hemställan som de av herr J. B. Johansson m. fl., herr Lindman m. fl., herr E. B. Andersson m. fl., herr Nilsson i Hörby m. fl. och herr Meyerhöffer m. fl. väckta motionerna (I: 6 och II: 18, I: 122 och II: 299 samt II: 273) rörande anslag för budgetåret 1935/1936 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 54.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 417, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 98 ja och 110 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 180 ja och 164 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 40 föreslagna samt av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad bankoutskottet i sitt utlåtande nr 36 under punkten 23 hemställt eller att motionen II: 100 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit vad i den vid punkten 23 av bankoutskottets utlåtande nr 36 fogade reservationen föreslagits och alltså medgivit, att förre soldaten vid förutvarande Västgöta regemente Klas Leander Grönkvist må från och med den 1 juli 1935 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 60.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 418, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 57 ja och 146 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 127 ja och 206 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 6, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 231, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m.; och

nr 232, angående anslag till statens arbetslöshetskommission, kontantunderstödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 234, med förslag till lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 78—83, första lagutskottets utlåtanden nr 41 och 42, andra lagutskottets utlåtande nr 23 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 65.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 66, med överlämnande till riksdagen av förteckningar över av domänstyrelsen försålda hemman, områden och lägenheter.

Herr *Swartling* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 333, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin, m. m.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om åtgärder till höjande av filmkulturen m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.27 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 26 april.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 4, angående vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet; och

nr 7, angående vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 175, till Konungen i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Swartling* m. fl. väckta motionen, nr 333, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin, m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.04 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Lördagen den 27 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående statens skogsodlingsanslag;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av vissa områden till statens centrala frökontrollanstalt;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av viss fastighet till Dorotea kommun i Västerbottens län;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kronojägaren J. P. Turtolas befriande från viss ersättningssskyldighet till domänverket; samt

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunder för förvaltningen av vissa kronoskogar.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 10, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte

a) besluta, att under budgetåret 1935/1936 skulle, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid navigationsskolorna enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för navigationsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936;

c) till Navigationsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 268,400 kronor; samt

d) medgiva, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga kommerskollegium att, därest så finnes erforderligt, inställa undervisningen i en av styrmansklasserna vid endera av navigationsskolorna i Stockholm och Malmö samt vid den navigationsskola, där undervisningen i en styrmansklass sålunda kunde komma att inställas, anordna ytterligare en sjökaptensklass.

Herr **Svensson, Martin**: Herr talman! Utskottet hemställer här under a) att riksdagen må besluta, att under budgetåret 1935/1936 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid naviga-

Anslag till navigationsskolorna. (Forts.)

tionsskolorna enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935.

Sedan detta betänkande bordlagts och justerats, har det blivit känt, att Kungl. Maj:t ämnar komma med en proposition om viss ändring i dyrortsgrupperingen, en ändring som skulle komma att beröra i Stockholm bosatta befattningshavare, alltså även lärarna vid navigationsskolan.

På grund av dessa förhållanden ber jag att få göra ett yrkande om sådan ändring i klämman, att orden »enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935», utgå och ersättas med orden »enligt grunder som kunna komma att av riksdagen beslutas».

Samma yrkande kommer att framställas i andra kammaren. Yrkandet föredrogs i går i statsutskottet och gillades där enhälligt.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu föredragna punkten endast yrkats, av herr *Svensson, Martin*, att vad utskottet hemställt skulle bifallas med den ändring, att de i slutet av mom. a) förekommande orden »enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935» utbyttes mot »enligt grunder, som kunna komma att av riksdagen beslutas».

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan oförändrad samt vidare enligt herr *Martin Svenssons* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 20—27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Befrämjande av hemslöjden för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 17,000 kronor.

Anslag till befrämjande av hemslöjden.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förhaft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 241, inom första kammaren av herr *K. G. Westman* m. fl. och den andra, nr 415, inom andra kammaren av herr *E. Hagberg* i Malmö m. fl., vari hemställdes, att riksdagen måtte för det i årets statsverksproposition under tionde huvudtiteln upptagna anslaget »Befrämjande av hemslöjden» å riksstaten för budgetåret 1935/1936 anvisa ett belopp å 35,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar *K. G. Westmans* m. fl. och *Hagbergs* i Malmö m. fl. motioner, I: 241 och II: 415, i vad desamma skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till Befrämjande av hemslöjden för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 17,000 kronor.

Herr Gustafsson, Per: Herr talman! Statsutskottet har här uttalat, att det icke på grund av enskilda motionärens yrkande kan föreslå riksdagen att höja detta anslag utöver det belopp, som är upptaget i propositionen. Men utskottet säger samtidigt, att det för visso till fullo beaktar hemslöjdens stora betydelse för vårt land. Jag vill endast be att till handelsministern få rikta en vädjan att med hjälp av de medel, som för honom kunna finnas tillgängliga för detta ändamål, göra allt vad göras kan för att ge hemslöjden den upp-

Anslag till befrämjande av hemslöjden. (Forts.)

muntran och det stöd, som den så väl behöver. Hemslöjden utövas i så många små enkla hem och av så många personer, som ofta inte ha möjlighet att på annat sätt bidra till sitt uppehälle. Samtidigt är det också säkerligen en glädje för dem att kunna utföra detta arbete. Det är således en mycket god sak det här gäller att stödja, och om också inte utskottet har ansett sig kunna förorda den höjning av anslaget, som motionärerna ha hemställt om, vill jag, som sagt, med dessa ord blott rikta en vädjan till vederbörande statsråd att ha hemslöjden i benägen åtanke.

Jag har intet särskilt yrkande att framställa.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkten 29.

Lades till handlingarna.

Punkterna 30—34.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35.

*Anslag till
säkerhetsan-
stalter för sjö-
farten.*

I en till riksdagen avlåten, den 22 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 135, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 325,600 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herrar *K. Magnusson* i Kalmar och *G. L. Johnsson* i Kalmar väckt motion, nr 259, vari hemställdts, att riksdagen måtte besluta anvisa ett belopp av 740,000 kronor till ordnande av fyrbelysningen i Kalmarsunds djupränna medelst fasta fyrar i enlighet med ett av lotsstyrelsen uppgjort förslag.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar Magnussons i Kalmar och Johnssons i Kalmar förenämnda motion, II: 259, till Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 325,600 kronor.

Herr von Mühlenfels: Herr talman! Då Kalmarsunds djupränna genom statsmakternas försorg upprensats, bör väl en naturlig konsekvens vara, att densamma förses med en tidsenlig fyrbelysning. Bottenundersökningen är ju verkställd, och kostnadsförslag är upprättat, varför man möjligen kunnat tänka sig, att denna sak upptagits redan i årets statsverksproposition. Då så ej skett, är det helt naturligt, att frågan kommit fram motionsvägen.

Kalmarsund med sina många undervattensgrund och ofta mycket starka strömsättning är ett besvärligt och svårnavigerat farvatten. På sin tid var det ett stort framsteg, då i sundet utlades ett antal lysbojar. Men utvecklingen går framåt även på det sjötekniska området, och numera kan man tack vare betongarbetenas fulländning anlägga fullt betryggande fasta fyrar på undervattensgrund. Lysbojarna förorsaka mycket besvär: de kunna ej alltid motstå den starka strömmen, vilket lätt kan föranleda till olyckor, och de måste intagas vid isbildning i farvattnet.

Anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Lotsverket har all heder av det myckna arbete, som det måste ägna lysbojarna. För någon tid sedan for jag över Kalmarsund och såg då, hur lotsångaren gick från den ena bojen till den andra och rensade bort issörja. Då jag dagen därpå återvände, låg lotsångaren återigen och knackade is på bojarna. Två dagar efteråt läste jag i tidningarna, att samtliga bojar måst intagas. Under årets milda vinter ha visst bojarna åtskilliga gånger utlagts och åter intagits, vilket till fullo visar, att lotsverket förstår, att sjöfarten behöver belysningen av rännan, ty då bojarna äro intagna, är det så gott som omöjligt att nattetid taga sig igenom sundet, och även vid dager kan det innebära stora risker, enär de s. k. vinterprickarna pläga åverkas av isen, så att de antingen pressas under densamma eller avbrytas. Hur går det då med sjöfarten? Den korta vinterdagen går åt att lossa och lasta, och när fartygen, för att sjöfarten överhuvud taget skall kunna löna sig, måste ge sig av på kvällen, så få de många gånger taga den långa omvägen runt Öland med alla dess risker. Jag har sett så pass många strandade fartyg på östra Öland, att jag vet, att det där kan hända olyckor.

I Sverige ha vi hittills endast byggt en enda fyr på undervattensgrund, och den ligger vid inloppet till Trälleborgs hamn. I Finland har man däremot anlagt ej mindre än nio stycken sådana fyrar, och genom sjökarteverkets försorg har jag fått samtliga dessa inprickade på ett sjökort, som jag skall be att få överlämna till tredje avdelningen i statsutskottet. I dessa språkstridens dagar kan jag inte underlåta att nämna, att den på ett undervattensgrund byggda inseglingsfyren till Åbo bär det svenskt klingande namnet Ingenjör Pettersson Sälörev.

Mycket stora summor ha under de senaste åren offrats på att förbättra våra landsvägar och att säkerställa trafiken å desamma. Enligt civilingenjör Åke von Malmborgs beräkningar utbetaltes förra året bortåt 120 miljoner för våra vägar, inför vilken summa det i år för säkerhetsanstalter för sjöfarten äskade beloppet av 325,600 kronor förefaller som en droppe i havet. Det är ju ofantliga värden som fraktas å våra landsvägar, men huvudparten av vår export och import går dock sjövägen, och den representerar ett värde av över 2 miljarder kronor. Därtill kommer den stora kustfarten med inhemska varor samt hela den stora persontrafiken. Den svenska handelsflottan har ett värde av över 450 miljoner kronor, och handelsflottans bruttointkomster uppgå till inemot 300 miljoner kronor. Slutligen inbringar saltsjöfisket årligen cirka 25 miljoner kronor. Med sådana siffror för ögonen är det ej underligt, att sjöfartens män kräva ett välorganiserat fyrväsende med väl utprickade farleder och en fyrbelysning, som ej mankerar under några förhållanden. Statsmakterna ha ju nedlagt stora summor på anläggande av så kallade fiskehamnar, men pengarna ha ej alltid använts på bästa sätt. Jag vill ej säga, att pengarna kastats i sjön, men jag vågar påstå, att de många gånger bättre skulle ha gagnat sjöfarten, om de nedlagts på en förbättrad fyrbelysning. Under den isfria tiden är det ett mycket stort antal fartyg som gå genom Kalmarsund, men är det även oaktat den otillfredsställande fyrbelysningen ej så få fartyg, som vintertid anlöpa Kalmar. Enligt uppgift från hamnkotoret i Kalmar är medeltalet för de fyra vintermånaderna under de senaste två åren per månad 173 ankommande fartyg om 39,208 ton och 171 avgående fartyg om 37,702 ton. Därtill kommer cirka 25 % flera fartyg, som passera sundet utan att anlöpa Kalmar. Med tillfredsställande fyrbelysning skulle med säkerhet denna trafik komma att öka i hög grad.

Den söder om Kalmar belägna fasta fyren Grimskär har så svag ljusstyrka, att dess sken många gånger borttages av belysningen i Kalmar, och har detta nog varit en av orsakerna till att det under de senaste höstarna inträffat så

Anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)
 många strandningsolyckor vid Mörbylånge. Fartygen ha nämligen tagit detta under betkampanjen starkt upplysta samhälle för Kalmar. Kommer ej den föreslagna fyrbelysningen i Kalmarsund med allra snaraste till stånd, måste därför Grimskärs fyr ombyggas, vilken kostnad givetvis bortfaller i och med den nya fyrbelysningen. Tre mans bemanning å Grimskär bortfaller och ersättes med en man att sköta de nya fyrarna. Nuvarande lysbojar betinga ett rätt högt värde och kunna användas på mindre viktiga farleder. Lotsverket befrias från den dyrbara intagningen och utläggningen av lysbojarna. Vi hava cement, järn, trä, makadam och grus inom landet. All till fyrarna hörande elektrisk materiel samt fyrutrustning kan tillverkas i Sverige. Utöver själva arbetet med fyrarnas byggande kommer således en hel del folk att erhålla arbete.

Jag är förvissad om att i fall en kommitté med rätt stort inslag av den praktiska sjöfartens män tillsattes för att utreda, vilka säkerhetsåtgärder på våra sjövägar, som äro mest av behovet påkallade, så skulle fyrbelysningen i Kalmarsund komma på främsta plats.

Slutligen vill jag påpeka, att det för vårt sjöförsvär är av allra största betydelse, att dess fartyg när som helst ha möjlighet att taga sig igenom Kalmarsund.

Emot ett enhälligt statsutskott har jag intet yrkande, men hoppas, att detta mitt anförande måtte bidra till att frågan om fyrbelysningen i Kalmarsunds djupränna med det allra snaraste måtte få sin lösning.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 36—40.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 41.

*Anslag till
sjömanshusen.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för Beredande under år 1935 åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 146,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet förehåft till behandling två likalydande motioner, väckta den ena, nr 150, inom första kammaren av herrar *O. A. Nordborg* och *Ch. Lindley* och den andra, nr 300, inom andra kammaren av herr *C. Lindberg* i Stockholm och herr *C. J. Ekman*, vari hemställt, att ifrågavarande anslag till sjömanshusen måtte för budgetåret 1935/1936 upptagas till ett belopp av 162,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar Nordborgs och Lindleys samt Lindbergs i Stockholm och Ekman's motioner, I: 150 och II: 300, i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, för Beredande under år 1935 åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 146,000 kronor.

Herr **Nordborg**: Herr talman! De motioner, som väckts om ökat anslag till sjömanshusen, ha åsyftat dels att fästa riksdagens uppmärksamhet på en under

Anslag till sjömanshusen. (Forts.)

en lång följd av år med riksdagens goda minne orättvisa och dels att söka få upphävt 1933 års beslut, varigenom statens förutvarande otillräckliga ersättning till sjömanshusen reducerades. I korthet kan sägas, att staten under en mansålder anlitat sjömanshusen för statliga uppgifter, vilka till största delen fått bekostas av medel, som enligt lag avkrävts redare och sjöfolk, och enligt samma lag varit avsedda för understöd åt behövande sjömän och deras efterlevande. Att exakt ange de belopp, som under årens lopp på detta sätt frånhänts sjömännen, är naturligtvis mycket svårt, men enligt en ungefärlig uppskattning skulle beloppet, lågt räknat, sedan 1889 utgöra 5.5 miljoner kronor. I detta belopp ha emellertid inte medräknats vare sig räntor under denna långa tid eller vad som kan ha frånhänts sjömanshusen under tiden före 1889. Ända sedan år 1871 ha en rad kommittéer jämte kommerskollegium vid olika tillfällen uttalat, att staten bör ersätta sin andel i sjömanshusens förvaltningskostnader. Det har även föreslagits, att staten skulle helt överta kostnaderna för sjömanshusens förvaltning.

Riksdagen, som alltid haft en välvillig inställning till frågan, synes, enligt vad jag kunnat finna, aldrig ha bestritt statens ifrågavarande ersättningsskyldighet. Men ändå har avgörandet förhalats genom provisoriska åtgärder eller under åberopande av den gamla utnötta frasen »det finansiella läget» eller genom uppkonstruerande av frågans beroende av någon speciell utredning. Denna olyckliga förhållningspolitik torde till stor del få skyllas på den omständigheten, att riksdagens ledamöter, tack vare det under årens lopp hopade rikliga materialet, inte ha haft tid över att kunna sätta sig in i frågan. Det oaktat synes nu en mera allmän uppfattning ha gjort sig gällande inom riksdagen till förmån för ett definitivt avgörande. Därför hade också dessa motioner i år haft bättre utsikter att lyckas vinna bifall än någonsin förut.

Anledningen till att jag nu inom utskottet inte anmält reservation mot utskottets avslagsyrkande å motionerna har varit utskottets välvilliga motivering, i vilken förutsattes, att den nya utredning i fråga om sjömanshusens organisation, som uppdragits åt kommerskollegium, så bedrives, att förslag i ärendet kan föreläggas nästa års riksdag.

Då ett bifall till motionerna nu skulle ha inneburit en ökning av endast 16,000 kronor, medan däremot den av utskottet förutsatta slutgiltiga lösningen redan nästa år förväntas innebära, att det statliga bidraget höjes med omkring 229,000 kronor, så har jag ansett, att frågan bäst gagnas genom att ta fasta på vad utskottet i anledning av motionerna uttalat, helst som en mindre höjning av anslaget nu lätt skulle ha kunnat ge anledning till ett nytt förhållande av frågan under åberopande av att en reglering skett så nyligen som i år. Denna ståndpunkt har emellertid grundats på det antagandet, att Kungl. Maj:t i anledning av vad som nu förmodas bli riksdagens beslut skall verka för en lösning av detta segslitna problem under nästa år, så att nuvarande orättvisa äntligen kan bringas ur världen, en orättvisa, som under en lång följd av år med riksdagens goda minne och i strid med dess vid olika tillfällen klart uttalade mening hårt beskurit de för understöd åt gamla behövande sjömän och deras efterlevande hopsamlade medlen.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Häri instämde herrar *Lindley* och *Wohlin*.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 42 och 43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
svenska han-
delskamrar i
utlandet.

Punkten 44.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Svenska handelskamrar i utlandet för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 70,500 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena, nr 149, inom första kammaren av herr *G. Rahmn* m. fl. och den andra, nr 256, inom andra kammaren av herr *E. Nylander* m. fl., däri hemstälts, att riksdagen måtte som bidrag till bestridande av kostnaderna för av svenska handelskamrarna i London och Paris anordnade kurser för budgetåret 1935/1936 bevilja ett tilläggsanslag av för den förra 3,000 kronor och den senare 2,000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt,

I:o) att riksdagen måtte till Svenska handelskamrar i utlandet för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 70,500 kronor samt

II:o) att herrar Rahmns m. fl. och E. Nylanders m. fl. förevarande motioner, I:149 och II:256, icke måtte vinna riksdagens bifall.

Herr Rahmn: Herr talman! Det tillkommer motionärerna att i första hand uttrycka sin uppriktiga tacksamhet till utskottet för den förstående det visat för motionens syfte. Jag vill då särskilt peka på vad utskottet säger i slutet av motiveringen, nämligen att utskottet förväntar, att Kungl. Maj:t följer den i motionerna väckta frågan med uppmärksamhet och eventuellt efter därom gjord framställning av tillgängliga medel beviljar understöd för ändamålet. Trots denna mycket välvilliga motivering kommer ju dock utskottet till det resultatet, att motionerna böra avslås. Jag tar mig ändå friheten, herr talman, att yrka bifall och det närmast på den grund, att man torde kunna utgå ifrån, att handelsdepartementets »tillgängliga medel» redan äro tagna i anspråk för andra krävande behov. Då det förefaller, som om dessa kursers existens kanske rent av äventyrades, om anslaget utebleve, synes sålunda enda möjligheten vara att genom riksdagsbeslut åstadkomma de behöfliga medlen.

Det erkännes från alla håll, inte minst från utskottets sida, att denna verksamhet för utbildning av unga handelsstuderande i Paris och London varit synnerligen gagnelig. Personligen har jag haft tillfälle att följa verksamheten i London. I slutet av 1933 var jag där ute ett par tre veckor och kunde konstatera, att den verksamhet svenska handelskammaren där bedriver i nämnda syfte är synnerligen nyttig. Kurserna omfatta en period på sex månader. På förmiddagen pågår undervisningen vid en av Londons förnämsta handelsskolor, City of London College, och ledes av engelska lärare, som även stå i direkt kontakt med praktisk ekonomisk verksamhet. På eftermiddagen är svenska handelskammaren i tillfälle att lämna undervisning dels genom sina egna tjänstemän och dels genom svenska och engelska affärsmän, som äro väl insatta i det svensk-engelska handelsutbytet.

Det var ju efter kriget så gott som omöjligt för en svensk handelsstuderande att få anställning på kontor i England eller Frankrike, och det var denna omständighet, som föranledde handelskammaren i London att ta initiativ till dessa kurser, vilka startades 1932. I början såg det ut, som om åtminstone volontärer, alltså oavlönade biträden, skulle få tjänstgöra på kontor i England, men så småningom omöjliggjordes även detta. Jag har personlig erfarenhet av ett sådant fall. Det gällde en mycket duktig elev, utexaminerad från handelsgymnasiet och handelshögskolan i Göteborg, som hade lyckats få anställning i en större firma i London. En dag blev han uppsagd. Han hade endast volontärsanställning, men ändå vågade inte chefen behålla honom för att det

Anslag till svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

inte skulle komma ut bland kunderna, att chefen hade en utlänning i sin tjänst. Han avskedades alltså och ersattes med en engelsman. Med liknande fakta för ögonen fann handelskammaren det nödvändigt att tråda hjälpande emellan. Den följde därvid delvis exempel från Schweiz, vilket land ända sedan 1925 haft en särskild handelsskola i London.

Som av handlingarna framgår, omfattas kurserna med stort intresse, och att de äro i hög grad populära bland den handelsstuderande ungdomen i Sverige, bevisas av att redan ett par hundra svenskar begagnat sig av undervisningen. Ett beklagligt faktum är emellertid, att de ekonomiska förhållandena blivit ganska besvärliga för kursernas ledning. Kursledaren i London har sålunda i dagarna meddelat, att den senaste kursen, som besökts av cirka 35 svenskar, lämnat ett underskott av 66 pund, och det ifrågasättes, huruvida verksamheten skall kunna fortsätta nästa år. Underskottet beror närmast på den omständigheten, att man numera måste genomgående begagna sig av avlönade lärarkrafter. De första åren kunde man hålla nere utgifterna tack vare frivillig arbetskraft.

Jag har i dagarna fått ett telegram från inspektorn för kurserna i London, svenske ministern friherre Palmstierna, som bland annat skriver: »Min uppfattning är att kurserna såväl med hänsyn till kommersiell utbildning för svensk ungdom som för stärkande av engelsk-svenska förbindelser visat sig vara av utomordentligt värde.» Och han tillägger: »Pågående förhandlingar yppa utsikter för elevernas anställning hos brittiska firmor. Denna omständighet är av särskild vikt för verksamt understöd åt kurserna.» Jag vill särskilt passa på att understryka slutorden om de pågående förhandlingarna, som ge utsikter för elevernas anställning hos brittiska firmor. Sedan flera år tillbaka har underhandlats med Ministry of Labour i London om möjligheterna för svenska handelsstuderande att arbeta som praktikanter på engelska kontor, och friherre Palmstiernas meddelande tyder på att man står inför en lösning av denna viktiga fråga.

Både Kungl. Maj:t och utskottet ha hänvisat till kommerskollegii uttalande om det statsfinansiella läget. Men det är att märka, att kommerskollegii yttrande, som citeras av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln, var avgivet över en framställning om ett betydligt högre belopp, inte mindre än 17,500 kronor, vilket var den höjning, som handelskamrarna i London och Paris då hade begärt. Motionen gäller endast 5,000 kronor, nämligen 3,000 kronor till handelskammaren i London och 2,000 kronor till handelskammaren i Paris.

För resten, när man använder det stående uttrycket »det statsfinansiella läget», så bör man komma ihåg, att det statsfinansiella läget helt visst skulle vinna på, att vi hade så kompetenta affärsidkare som möjligt, inte minst när det gäller sådana, som ha med den omfattande svenska exporthandeln att skaffa. Man vet ju, att det glädjande nog pågår en expansion av den svenska exportmarknaden, och det är alldeles givet av största betydelse, att de, som i egenskap av representanter för svenska firmor få med denna att göra, äro så väl utbildade och skolade som möjligt, både språkligt och handelstekniskt. Under sådana förhållanden har man litet svårt att gå med på det vanliga resonemanget, att vi inte kunna ta denna merutgift på grund av det statsfinansiella läget.

Jag kan också peka på att andra, mindre stater, ha varit mycket måna om att se till, att deras unga handelsstuderande få utbildning i utlandet. Det gäller särskilt, som jag nyss nämnde, Schweiz. Jag har från schweiziska beskickningen här i Stockholm fått ett meddelande, som visar vilket intresse det schweiziska förbundsrådet lägger i dagen för denna undervisning. Den schweiziska

Anslag till svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)
 handelsskolan i London åtnjöt förra året från förbundsrådet ett anslag av icke mindre än 40,000 francs, och nu är det meningen, att förbundsrådet för nästa budgetår, 1935/36, skall höja detta belopp till 60,000 francs. Pennin-garna utgå vanligen i form av elevstipendier.

Jag har, herr talman, inte sagt något om kurserna i Paris, men vill endast i korthet nämna, att förhållandena där gestalta sig ungefär på samma sätt som i London. Det finns inte så lång erfarenhet av denna verksamhet i Paris, eftersom kurserna där startades förra året, men från initierat håll erfar man, att de haft en mycket viktig uppgift att fylla. Vad man särskilt från svensk sida bör sätta värde på, är den generositet, som den franska handelskammaren i Paris visat kursdeltagarna, då den tillät de svenska studerande, som deltaga i svenska handelskammarens kurser, att bedriva studier vid dess handelshögskola — l'Académie commerciale — mot en avgift, som är högst väsentligt reducerad.

Medgivas måste, att det belopp, som begäres, ur budgetssynpunkt är ganska oansenligt. Här kan inte gärna bli tal om att ett beviljande av anslaget skulle spränga någon på förhand uppgjord kostnadsram, utan det är väl så, att man utan risk och utan större opposition bör kunna bevilja anslaget.

Skillnaden mellan motionärernas och statsutskottets uppfattning är ju praktiskt taget endast den, att statsutskottet vill, att Kungl. Maj:t skall utbetala erforderligt understöd av tillgängliga medel, under det att motionärerna yrka, att riksdagen skall bevilja erforderligt anslag. Som jag nämnde i början av mitt anförande, synes det vara synnerligen ovisst, om Kungl. Maj:t disponerar tillräckliga medel för ifrågavarande ändamål, varför jag vädjar till kammaren att i stället bifalla motionerna.

Herr talman! Jag ber sålunda att få hemställa, att riksdagen måtte som bidrag till bestridande av kostnaderna för av svenska handelskamrarna i London och Paris anordnade kurser för budgetåret 1935/1936 bevilja ett tilläggsanslag av för den förra 3,000 kronor och den senare 2,000 kronor.

I detta anförande instämde herr *Lindström*.

Herr Björkman: Herr talman! Då jag omedelbart efter det den ärade Göteborgsrepresentanten med instämmande av en bänkkamrat tillkännagivit sin mening ber att få yttra mig, är anledningen den, att jag önskar betona, att motionen inte representerar något särskilt västkustintresse, något Göteborgsintresse, eller över huvud något särskilt intresse från deras sida, som ha ansiktena riktade utåt mot kontinenten, utan ett riksintresse. Och det är ur den synpunkten, jag skrivit under denna motion bredvid de tre ärade Göteborgsmotionärerna.

Den uppfattning, jag fått om nödvändigheten och nyttan av det anslag, som nu är föremål för överläggning, har jag erhållit från min hemstad, där jag haft livlig kontakt med det handelsgymnasium, som varit vid liv sedan tjugo år tillbaka. Vi ha där sökt att hålla kunskapen i utländska språk uppe i så hög grad som det varit möjligt bl. a. genom att anställa infödda lärare, och vi ha även varit i tillfälle att inrätta en del smärre stipendier, tack vare vilka det varit möjligt för vederbörande elever att ytterligare förkovra sig i språk och handelskunskap genom att taga anställning antingen mot ringa avlöning eller utan lön i de stora utländska kulturländerna.

Så en sak till: i en stad av min hemstads struktur kommer man givetvis i mycket nära beröring med de ledande handelsmännen och fabrikererna, och man hör dem ofta tala om hur de i ungdomens vår voro ute som volontärer på kontor och i fabriker i utlandet. Till Tyskland har textilindustrien naturligtvis förr skickat de flesta, men särskilt under de sista årtiondena har

Anslag till svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

den sänt aspiranter både till London och Paris. Emellertid har det på sistone av anledningar, vi alla känna till, visat sig vara förenat med stora svårigheter för svenskar att erhålla anställning ens som volontärer där ute, när de önska få sina språkkunskaper och handelskunskaper förbättrade. Det är därför som det nu synes så viktigt, att vederbörande, då åtminstone en tid framåt denna möjlighet avstängts, kan under arbete i sina särskilda intressen få öka sina kunskaper genom studier vid sådana kurser, som här avses.

Häromdagen hölls ett mycket uppmärksammat sammanträde i Sveriges allmänna exportförening, därav de ledande männen säkerligen många i ungdomen varit utlandsvolontärer. Vi ha väl alla läst om vad som vid sammanträdet förekom och huru man vid sammanträdet underströk exporthandelns vikt och betydelse samt vikten av att vederbörande verkligen inhämta de kunskaper, som kunna vara till nytta för exporthandlande i stort och därför också för de unga män, som tänka bli sådana. Ett medel härför är ju de kurser, som vi i motionerna förorda.

Jag vill inte efter det ingående anförande, som den föregående talaren hållit, ge mig in på några detaljer, men vill bara understryka vad han här sade, nämligen att det inte är så stor skillnad mellan motionens kläm och utskottets välvilliga bemötande därav. Utskottet uttalar den förväntan, att Kungl. Maj:t följer den i motionerna väckta frågan med uppmärksamhet och eventuellt efter därom gjord framställning av tillgängliga medel beviljar understöd för det ändamål, som vi motionärer här uppställt. Detta uttalande, herr talman, är att förlikna vid en växel, som utskottet nu utställer, men frågan är, om Kungl. Maj:t kan acceptera den. Det brukar man inte göra, om man inte har medel tillgängliga. Men genom ett bifall till motionerna finns möjlighet för riksdagen att acceptera denna växel med betalningsort i Paris och London, och en sådan åtgärd blir säkert till stor fördel för de unga, som vilja tjäna sina sporrar och försöka gagna landet. Ty det är för hela landet, som detta lilla anslag är avsett.

Jag läste i går ett ord angående en »omdömesgill sparsamhet». Jag skulle, herr talman, vilja fråga: skulle inte riksdagen kunna, trots statsutskottets nej, kosta på sig litet »omdömesgillt lättsinne» och genom ett bifall till denna gagneliga motion bevilja detta lilla anslag?

Jag ber att få yrka bifall till motionerna.

Herr Carlsson, Carl: Herr talman! Jag konstaterar med tillfredsställelse, att det i stort sett inte råder någon olika uppfattning mellan utskottet och de ärade motionärerna. Det förhåller sig, som den siste ärade talaren sade, på det sättet, att intet speciellt ortsintresse ligger bakom motionärernas framställning, utan ett verkligt riksintresse. Så har också utskottet sett frågan. Jag tror därför, att om man närmare sätter sig in i vad utskottet yttrat, bör dess uttalande vara tillräckligt. Den växel, som utskottet genom sin motivering här utställt, borde kunna gå var som helst, eftersom utskottet sagt, att det förväntar, att Kungl. Maj:t ställer tillgängliga medel till förfogande. Så dåligt kan det inte vara ställt för Kungl. Maj:t, att några medel inte finnas, utan är det så, att verkligt behov föreligger, kan Kungl. Maj:t nog utanordna 5,000 kronor för ändamålet. Det är på det sättet utskottet betraktat denna fråga. Vi ha därför ansett det onödigt att i detta fall direkt biträda motionärernas förslag, särskilt på grund av att kommerskollegium yttrar, att om verkligt behov skulle visa sig föreligga, lär det finnas medel tillgängliga för ändamålet.

Med allt beaktande av den stora betydelse, det skulle innebära, om motionärernas förslag tillstyrkes och vederbörande således få ett direkt anslag för anordnande av ifrågavarande kurser, måste jag ändå vidhålla utskottets upp-

Anslag till svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)
fattning och ber, herr talman, att få yrka bifall till dess hemställan. Jag gör det, därför att jag anser, att kursernas anordnande inte kommer att på något sätt äventyras, utan att om riksdagen gör denna hemställan till Kungl. Maj:t och nödiga medel på den vägen komma att ställas till förfogande, är jag övertygad om, att lika stor möjlighet kommer att förefinnas för kursernas hållande.

Herr statsrådet **Undén**: Herr talman! Det har från något håll i kammaren framkastats antydningar, att Kungl. Maj:t på denna punkt skulle bli nödsakad att acceptera en av statsutskottet utställd växel. Jag vågar för min del på stående fot å Kungl. Maj:ts vägnar inte vare sig acceptera några växlar eller göra något uttalande om att en växel, som ändå utställes, skulle bli protesterad. Jag vill endast framhålla, att det förefaller, som om man kanske ger denna fråga något för stora dimensioner, nämligen frågan, huruvida ytterligare 3,000 kronor skola beviljas åt handelskammaren i London och ytterligare 2,000 kronor åt handelskammaren i Paris. Det råder säkert ingen tvekan om att de kurser, vartill detta anslag skulle användas, i och för sig äro synnerligen nyttiga och lämpliga. Angående vad som i det avseendet sagts tror jag, att man kan från alla håll instämma med motionärerna. Jag vill emellertid erinra om att samtliga handelskammare i utlandet begärt höjda anslag, men att Kungl. Maj:t ansett, att man borde hålla sig vid samma totalbelopp, som utgått under närmast föregående budgetåren, och därför också ansett sig böra föreslå samma belopp som i fjol. Handelskammaren i London begärde ökning, inte med 3,000 kronor, utan med 15,000 kronor, och det tyder på, att dessa 3,000 kronor nog inte äro så avgörande. Jag vet i varje fall för min del inte, om de 3,000 kronorna spela någon avgörande roll för handelskammaren i London och om kursernas existens kommer att bli beroende av det beloppet. Det förefaller knappast, som om detta skulle bli fallet. Det finns andra möjligheter att finansiera kurserna än genom direkt statsanslag.

Jag vill med detta endast påpeka, att dessa tilläggsanslag på 3,000 kronor resp. 2,000 kronor till de båda handelskamrarna inte på något sätt motsvara de krav, som våra handelskammare i utlandet över lag framställt, och att det å andra sidan givetvis är så, att om det i sinom tid kommer in framställningar till Kungl. Maj:t, dessa komma att prövas efter föreliggande förhållanden. Något mera torde inte kunna sägas om möjligheten för Kungl. Maj:t att bevilja tilläggsanslaget, därest riksdagen nu vidhåller de av statsutskottet förordade beloppen än att möjligheterna ej äro avstängda i förväg, liksom det ej heller torde kunna ges några löften i förväg.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Då jag deltagit i detta ärendes behandling i utskottet, ber jag att få säga några ord.

Inom statsutskottet förekom inte någon diskussion på denna punkt, utan man kan accepterade enhälligt det välvilliga uttalande, som avdelningen föreslagit och som återfinnes i motiveringen, och där det bland annat säges, att understöd synes efter särskild framställning kunna beviljas av till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel. Nu har en av motionärerna upplyst, att han gjort vissa förfrågningar härom och kommit till det resultat, att det är inte säkert att några sådana medel finnas tillgängliga, och statsrådet Undéns nyss hållna anförande gav heller inga löften i den vägen. Då så inte är fallet, ramlar grunden åtminstone för mitt ståndpunktstagande i utskottet, ty hade denna upplysning varit tillgänglig i utskottet, så hade jag för min del gått på yrkandet om bifall till motionerna. Jag ber därför att få uttala den meningen, att då bestämt löfte inte kan av Kungl. Maj:t givas, att medel kunna ställas till

Anslag till svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)
förfogande från Kungl. Maj:ts sida, finner jag för min del skäl tala för att redan nu gå motionärerna till mötes.

Vad själva saken angår, är ju statsutskottet som av utlåtandet framgår ense om det behjärtansvärda i denna framställning, och i det avseendet har ju den förste ärade talaren ytterligare utvecklat de skäl, som tala för motionerna. Jag vill därför, herr talman giva tillkänna, att jag under dessa ändrade förutsättningar ingenting har att erinra mot att kammaren bifaller det av herr Rahmn gjorda yrkandet, till vilket jag för min del ansluter mig.

Herr **förste vice talmannen**: Jag skall endast be, herr talman, att få instämma i herr Johanssons yrkande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt därunder förekomna yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan under mom. a) samt avslå utskottets hemställan under mom. b) och bifalla de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 45—47.

Lades till handlingarna.

Punkten 48.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 49.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att
dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning vid försäkringsinspektionen,
dels godkänna av departementschefen förordad stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936,
dels ock såsom Avsättning till försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen måtte
a) godkänna under punkten införd personalförteckning för försäkringsinspektionen;

b) godkänna under punkten likaledes införd stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936; samt

c) såsom Avsättning till försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Den av utskottet föreslagna personalförteckningen, som överensstämde med den av departementschefen förordade, innebar bland annat uppflyttning i lönegraden B 30 av två tjänstemän hos inspektionen, nämligen byrådirektören och förste aktuarien, vilka nu voro placerade i lönegraderna B 28 respektive B 26.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Fredriksfält, *Magnusson* i Skövde, *Strindlund*, *Svensson* i Grönvik och *Aronson* ansett, att utskottets yttrande

Anslag till försäkringsinspektionen.

Anslag till försäkringsinspektionen. (Forts.)

bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag

a) godkänna i reservationen införd personalförteckning för försäkringsinspektionen;

b) godkänna i reservationen införd stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936; samt

c) såsom Avsättning till försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

I den av reservanterna förordade personalförteckningen hade byråchefstjänsterna uteslutits och i stället uppförts 2 byrådirektörer och ledamöter i lönegraden B 28 samt dessutom i stället för i utskottets personalförteckning upptagna 2 förste revisorer i lönegraden B 26 — 1 byråinspektör i lönegraden B 27 och en förste revisor i lönegraden B 26.

Herr Gustafsson, Per: Herr talman! På denna punkt har jag jämte två av kammarens ledamöter ävensom några ledamöter av andra kammaren avgivit en reservation. Innebörden av reservationen är den, att reservanterna inte ansett sig kunna följa Kungl. Maj:ts förslag om uppflyttning av tvenne tjänstemän till byråchefsbefattning, utan ha i stället ansett sig böra hålla på det förslag, som framställt av lönenämnden och statskontoret.

De skäl, som föranlett Kungl. Maj:t att vid propositionens uppgörande frångå lönenämndens och statskontorets ståndpunkt, ha nämligen inte syns reservanterna övertygande.

Emellertid har det vid utformningen av reservationen kommit att insmyga sig ett fel, som gör, att det inte blir möjligt för mig att yrka bifall till reservationen i den form, den fått i betänkandet. Lönenämnden hade nämligen föreslagit, att en förste revisor skulle uppflyttas till byråinspektör, och reservanterna ha hemställt, att detta lönenämndens förslag skulle följas. Nu hade dock denna förändring inte medtagits i propositionen, och således går reservanternas hemställan i den delen utanför propositionens ram. Detta kunde ju hjälpas upp genom att man yrkade ändring i statförslaget, men därigenom följer även, att man måste omräkna det belopp, som förslagsvis skulle ställas till förfogande för staten, och då det inte är möjligt för mig att i hast kunna ange den siffra, som här skulle sättas i stället, ber jag endast med dessa ord som förklaring, varför situationen kommit att bli sådan den är, få giva till känna, att jag icke har något särskilt yrkande att framställa.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågasvarande punkten hemställt.

Punkten 50.

Lades till handlingarna.

Punkterna 51 och 52.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53.

Lades till handlingarna.

Punkterna 54 och 55.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 56.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 63, i anledning av väckt motion om upphävande av sekreterares hos hushållningssällskap ställning såsom självskriven ledamot eller suppleant i sällskapens förvaltningsutskott.

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskrivenhet i sällskapens förvaltningsutskott.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 388, av herr *Osberg*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att sekreterare hos hushållningssällskap icke finge vara självskriven ledamot eller suppleant i sällskapens förvaltningsutskott.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen i anledning av motionen II:388 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte besluta sådan ändring i de allmänna grunderna för hushållningssällskaps organisation, att föreskriften om sekreterarens självskrivenhet i sällskapens förvaltningsutskott utginge.

Reservation hade anmälts av herrar *Gabrielsson* och *Fritiof Gustafson*, som ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, och avslutas med en hemställan, att motionen II:388 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! Det brukar vara vanligt åtminstone i första kammaren, att man inte skriver till Kungl. Maj:t utan att direkt anledning till en sådan framställning föreligger. Det är detta, som gjort, att jag och herr *Gustafson* i Domö reserverat oss mot jordbruksutskottets förslag att skriva till Kungl. Maj:t i förevarande ärende.

Motionären hemställde i fjol om ungefär samma sak, fastän han då formulerade förslaget så, att förbud måtte utfärdas mot att sekreteraren skulle få väljas till ledamot i förvaltningsutskottet. Över detta förslag avgav då utskottet följande yttrande:

»Jordbruksutskottet, dit motionen hänvisades, yttrade i utlåtande nr 2 under punkt 25, att i motionen framställt förslag närmast syntes avse att utestänga hushållningssällskapens sekreterare från ledamotskap i respektive sällskaps förvaltningsutskott, samt att erfarenheten torde hava visat, att sekreterarnas självskrivenhet i förvaltningsutskotten varit till fördel för hushållningssällskapens verksamhet. Utskottet kunde icke finna, att i motionen anförts något skäl, som skulle kunna motivera en förändring av gällande bestämmelser i förevarande hänseende, samt hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Nu föreligger samma skäl för att motionen icke bör föranleda någon åtgärd. Riksdagen beslöt i fjol att avslå motionen, men den har i år återkommit, och jag kan icke finna, att jordbruksutskottets hemställan eller motiveringen för dess hemställan avser något annat än att tillmötesgå motionärens önskan, för att han inte skall behöva ytterligare komma igen ett annat år.

Motionen har remitterats till lantbruksstyrelsen, som ju är den mest sakkunniga myndigheten på detta område, och denna »anser sig till en början böra erinra, att det vid hushållningssällskapens organisation ansågs lämpligt, att sekreterare hos sällskap tillförsäkrades säte och stämma i sällskapets förvaltningsutskott. Tidigare, då sällskapen saknade gemensamma grundstadgar, rådde i detta avseende olika praxis. Vissa sällskap hade redan infört sådan bestämmelse i stadgarna, att sekreteraren vore självskriven såsom ledamot av förvaltningsutskottet.»

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskrivnenhet i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

År 1923, när grundstadgarna antogos, infördes ju den nuvarande bestämmelsen, och jag var själv med i jordbruksutskottet även då, och vi voro fullkomligt eniga om att det var lämpligt, att sekreteraren skulle vara ledamot av förvaltningsutskottet. Sedan dess har ingenting annat hänt än att lantbruksstyrelsen vitsordat, att detta vore till nytta, och så kommer motionären ändå och hemställer, att man skall ändra gällande förordning, och sedan skulle hushållningssällskapen ingå till Kungl. Maj:t för att få ändra sina stadgar så, att sekreterarna icke skola få tillhöra sällskapens förvaltningsutskott.

Lantbruksstyrelsen säger i slutet av sitt yttrande: »Som nämnts framför motionären inga egentliga motiv för sin framställning. Några olägenheter av rådande förhållanden påvisas icke. Lantbruksstyrelsen har under sitt samarbete med hushållningssällskapen aldrig funnit, att bestämmelsen om sekreterarens ställning i detta avseende medfört olägenhet. Med hänsyn härtill och till de motiv, som ledde till ifrågavarande bestämmelse, anser sig lantbruksstyrelsen böra avstyrka bifall till motionen.» Då man får ett sådant yttrande från den myndighet, som nu har att övervaka hushållningssällskapens arbete, så hade det väl också varit naturligt, om jordbruksutskottet avstyrkt motionen, men för att tillmötesgå motionären har man gjort en sorts kompromiss, i det man hemställer, att man skall skriva till Kungl. Maj:t och anhålla, att Kungl. Maj:t måtte ändra de allmänna grunderna så till vida, att de hushållningssällskap, som inte vilja ha sekreteraren till ledamot av förvaltningsutskottet, skola få rätt till det. Det förutsattes då, att sällskapen skola gå in till Kungl. Maj:t och begära att få ändra grundstadgarna.

Nu tror jag för min del, att det inte kommer att bli något sällskap, som går in till Kungl. Maj:t, inte ens Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap, ty jag tror, att motionären är ganska ensam om sin uppfattning i den här frågan, så en ändring kommer i praktiken inte att ha någon betydelse. Men jag kan icke förstå, varför det skall vara nödvändigt att skriva till Kungl. Maj:t i ett ärende, där ingen har kunnat påvisa, att det varit nödvändigt. Jag säger som utskottet: »Utskottet veterligt hava icke några olägenheter förmärkts av den år 1923 genomförda anordningen, att hushållningssällskapens sekreterare skola vara självskrivna ledamöter i sällskapens förvaltningsutskott.» Men så säger utskottet, att det ju kunde vara bra att låta det sällskap, som så önskar, ändra sina stadgar. Jag finner, att i det här fallet är det fullkomligt obefogat att ingå till Kungl. Maj:t med en dylik framställning, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Sederholm: Den motion, som nu föreligger till behandling, är av ungefär samma innebörd som den, samme motionär väckte i fjol, och som då avstyrktes av utskottet och avlogs av riksdagen. Den har här kommit igen, men det erinras om, att vid förra årets behandling avsågs ett *förbud* för sekreteraren att vara ledamot av förvaltningsutskottet. Nu innebär motionen icke detta, utan att han inte obligatoriskt skulle vara det, utan att han för att bli ledamot av utskottet skulle särskilt väljas därtill. En viss uppmjukning har alltså skett.

Då utskottet hade att taga ställning till motionen, måste man gå in på en prövning om huruvida det inte i alla fall i motionen fanns något, som kunde vara skäligt och lämpligt, och så kom utskottet till det resultatet, att det kunde vara skäligt och lämpligt att vidtaga den lilla ändring, som nu av utskottet föreslås i grundstadgarna. Det är väl ändå rimligt och riktigt, att man med avseende å grundstadgarna icke binder hushållningssällskapen i andra hänseenden än som verkligen kan vara behöfligt för att få den trygghet med

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskrivenhet i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

avseende å sällskapens organisation och arbetssätt, som staten bör kunna fordra, när den lämnar så betydande anslag till sällskapens handhavande. Det är väl ändå riktigt, att man låter sällskapen i möjligaste mån vara fria organisationer och inte klavbinder dem i detalj, där det från nyssnämnda synpunkt sett är onödigt, och jag menar, att det är inte behöfligt, att sällskapen bindas med avseende å utskottsledamöters självskrivenhet, utan att sällskapen därvidlag böra kunna få stadga som de finna vara lämpligast och riktigast.

Jag har samma uppfattning som den föregående ärade talaren med avseende å effekten av en ändring sådan som den nu föreslagna. Jag tror inte, att många hushållningssällskap — kanske ej något enda — komma att göra framställning om att få ändra sina stadgar i den riktning, att självskrivenheten skulle upphöra, men om det nu mot min förmodan skulle finnas något sällskap, där en sådan önskan verkligen förefinnes, så må det då inte föreligga något hinder för sällskapet att vidtaga en sådan förändring och icke heller något hinder för Kungl. Maj:t att, sedan en sådan förändring har blivit genomförd, fortfarande lämna statsbidrag till sällskapet på sätt, som hittills skett. Om man nu kommer till det resultat, att en så pass liten förändring kan vara lämplig och riktig, då bör man väl kunna tillmötesgå motionären och skriva till Kungl. Maj:t i den riktning, som utskottet här har föreslagit. Motionären är tillfredsställd med detta, och jag tror, att förvaltningsutskottet och även hushållningssällskapen i deras helhet kunna vara tillfreds med en sådan ändring. Den medför ju, därest Kungl. Maj:t nu fattar ett sådant beslut, i alla fall endast en större frihet för hushållningssällskapen att i detta avseende handla som de finna lämpligast.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I herr Sederholms yttrande instämde herr *Andersson, Elof*, och herr *Bengtsson*.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad: Herr talman! Det är ingalunda så, att jag instämmer med den siste ärade talaren, utan jag har en alldeles motsatt uppfattning. Jag har haft mycket svårt att finna någon grund för den reform, som man här vill försöka genomföra genom att besvara Kungl. Maj:t med en skrivelse.

Alla, som ha haft tillfälle att taga del i det organisationsarbete det här gäller, torde väl erkänna, att den nuvarande organisationsformen får anses vara riktig. Hushållningssällskapens verksamhet har fått en sådan omfattning numera, att man måste erkänna, att det föreligger behov av en verklig verkställande ledning, och det är ju detta, som sekreterarna utgöra. Deras ställning är, kan man säga — varåt också givits uttryck i betänkandet — den, att de äro verkställande direktörer i en organisation, och när sekreteraren utses, vilket ju göres av förvaltningsutskottet, så har man klar för sig den ställning, som han skall komma att intaga inom utskottet, och man väljer naturligtvis sekreterare med hänsyn till denna ställning och uppgift.

Det uttalas nu här, att det inte är troligt, att någon kommer att begagna sig av den här möjligheten som reformen skulle giva, och när man har denna uppfattning, så kan jag inte förstå, att det finnes någon rimlig anledning att skriva till Kungl. Maj:t i ett ärende, där det först och främst inte föreligger något behov av att skriva, och där man vidare har den bestämda uppfattningen, att ingen kommer att begagna sig av den eventuella reformen, om den skulle komma att bli genomförd. Jag tycker det är den mest svaga motivering man kan tänka sig för att man skulle gå med på utskottets betänkande.

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskriften i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

Jag skall inte uppehålla tiden med något vidlyftigare uttalande. Det kunde anföras en hel mängd skäl för att man icke skall gå med på utskottets förslag, men jag tror, att de flesta av kammarens ledamöter ha detta ärende så klart för sig, att det är alldeles onödigt.

För min del, herr talman, ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Häri instämde friherre *Lagerfelt* samt herrar *Hammar skjöld*, *Rydberg* och *Johan Bernhard Johansson*.

Herr Tjällgren: Herr talman! Detta torde knappast kunna sägas vara någon stor fråga, och det är kanske onödigt att taga upp en debatt, när vi ha ett så gott som enhälligt utskott — utskottet har ju varit enigt så när som på två av dess ledamöter. Men jag begärde i alla fall ordet för att yttra mig i anledning av en del, som förekommit under debatten.

Den siste ärade talaren sade, att han knappast trodde, att ett enda hushållningssällskap komme att skriva till Kungl. Maj:t och begära ändring av grundstadgarna för att få här ifrågavarande rätt. Ja, jag vet inte, hur den ärade talaren kan veta detta och kan fälla ett sådant yttrande. Jag skulle tro, att hans förmodan icke kommer att besannas.

I följd väcktes av samme motionär ett förslag om att riksdagen skulle besluta, att sekreterarna i hushållningssällskapen icke skulle vara *valbara* till ledamöter i förvaltningsutskotten. Skillnaden mellan motionärens hemställan i år och föregående år är alltså den, att i år hemställer han endast om att sekreteraren inte skall vara *självskreven* ledamot. Det är ju en helt annan sak. Det står alltså fritt för det sällskap, som vill, att välja sekreteraren, om han därtill finnes lämplig, till ledamot av förvaltningsutskottet. Jag har mig inte bekant, att det på något annat område inom förvaltningen här i landet finnes exempel på, att just en *sekreterare* skall vara självskreven. Om det hade varit ordföranden, som varit självskreven, så skulle jag inte ha sagt så mycket om det. Jag skulle inte ha haft något emot, att t. ex. landshövdingarna i länen varit självskrivna ordförande i hushållningssällskapen och förvaltningsutskotten, men att sekreterarna skola vara självskrivna, det har jag, som sagt, litet svårt att förstå.

Det sades av herr Gabriellson, att det finnes inga skäl för att vidtaga den här ändringen. Ja, jag skulle vilja vända på den frågan och säga: Finnes det något som helst skäl för att en sekreterare hos hushållningssällskapet skall vara självskreven ledamot av förvaltningsutskottet? Jag vore tacksam, om jag kunde få framlagt något skäl, som kan ändra min uppfattning i den här frågan, men jag tror, att det blir svårt att komma med ett sådant. Jag skulle vilja påpeka en annan sak. Det är vanligt, när man utser ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott att de olika länsdelarna vilja så långt möjligt bli representerade i detta utskott. Nu torde det i regel vara så, att ordföranden i hushållningssällskapet och förvaltningsutskottet är boende i residensstaden. Så är också fallet med sekreteraren, och bibehåller man sekreterarens självskriften, kommer man nödvändigtvis att få två ledamöter från residensstaden, och därmed omöjliggör man placandet av motsvarande antal ledamöter från annat håll i länet, vilket man kanske av lokala hänsyn skulle anse vara nyttigt.

Nu har man här också åberopat lantbruksstyrelsens avstyrkande. Ja, det är ju mycket vanligt, att man får höra, att den och den myndigheten sagt så och så, och därför bör inte riksdagen gå emot myndigheterna. Det är ju gott och väl, och jag vill inte på något sätt underkänna myndigheternas kompetens

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskriften i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

härvidlag. Men jag tror i alla fall, herr Gabrielsson, att det inte skulle vara nyttigt, om vi så till den grad skulle falla undan för myndigheterna, att riksdagen så att säga skulle göra sig helt överflödig. Skulle vi alla gånger gå med på vad myndigheterna föreslå, kunna vi ju lika gärna upphöra att besluta i de frågor, som nu föreläggas riksdagen.

Som sagt, jag tror, att man kan gå med på den här reformen, och det är ju inte någon revolutionerande reform, varför jag måste säga, att jag är något förvånad över att inte den här skulle ha kunnat antagas enhälligt.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Johan Johansson, von Heland* och *Holstenson*.

Herr Gabrielsson: Herr Tjällgren efterlyste skälen, varför en sekreterare skulle vara självskrivnen ledamot i hushållningssällskap för närvarande. Jag vill säga, att med denna självskriftenhet få vi inte jämföra t. ex. kyrkoherdes självskriftenhet i kyrkorådet, ty här väljes sekreteraren av hushållningssällskapet liksom ordföranden och vice ordföranden väljas av sällskapet och samtidigt automatiskt bli ordförande respektive vice ordförande i förvaltningsutskottet. Det är precis samma förhållande med sekreteraren som med ordföranden, att han väljes av hushållningssällskapets årsmöte, och så blir han samtidigt ledamot av förvaltningsutskottet.

Men därtill kommer det skäl jag ville här framföra, att nämligen sekreteraren är verkställande ledamot, d. v. s. den, som är förman för samtliga tjänstemän inom hushållningssällskapet, ty i de allra flesta län är landshövdingen ordförande, och han kan naturligtvis inte följa arbetet i detalj och vara med och ordna hushållningssällskapets verksamhet på samma sätt, som sekreteraren är i tillfälle att göra. Det var därför som de sakkunniga, som utredde frågan, vilken behandlades vid 1923 års riksdag, ansågo, att sekreteraren skulle vara just denne verkställande ledamot, och därför skulle han också vara ledamot av förvaltningsutskottet.

Nu frågas det här: Varför skall sekreteraren vara ledamot av förvaltningsutskottet? Det kan ju då ske alldeles förskräckliga saker, menar motionären, och jag tror, att herr Tjällgren också tror det. Ja, men det finns elva ledamöter utom sekreteraren, och det skall vara verkliga nollor, som sitta i förvaltningsutskottet, om de låta sekreteraren ensam regera.

Vidare säger herr Tjällgren, att det blir så, att två ledamöter måste bo i residensstaden. Det gör väl inte så mycket på tolv stycken, om två bo i residensstaden. Det blir ju i alla fall tio, som kunna väljas från landsbygden.

Det är dessa skäl, som göra, att jag anser, att sekreteraren, som är verkställande ledamot i förvaltningsutskottet, också skall tillhöra detta.

Herr von Stockenström: I reservationen söka reservanterna göra gällande, att det skulle vara mindre konsekvent att nu, tolv år sedan författningen angående hushållningssällskapets organisation antogs, vidtaga en ändring därhän, att sekreterarens självskriftenhet förbjödes. Men, herr talman, det är inte alls detta, som det är fråga om. Det är inte fråga om att förbjuda självskriftenheten, utan det är bara fråga om huruvida man skall låta den saken vara bestämd genom en författning, utfärdad av Kungl. Maj:t och riksdagen, eller om man skall överlåta åt sällskapet själva att avgöra, om de vilja låta sekreteraren vara självskrivnen ledamot och alltså ha säte och stämma i förvaltningsutskottet, eller om de nöja sig med att låta sekreteraren vara föredragan-

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskrivnenhet i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

de. Ty det kommer han ju alltid att vara i förvaltningsutskottet. Frågan är: skall han därjämte också ha rösträtt?

En föregående ärad talare, herr Nilsson i Kristianstad, anförde, att med den omfattning, som hushållningssällskapens verksamhet nu har, intar sekreteraren närmast ställningen såsom verkställande direktör. Det kan jag hålla med om, men det är väl inte alltid sagt, att en verkställande direktör också är ledamot av en styrelse. Han kan ju likaväl vara föredragande inför styrelsen, och det kommer sekreteraren naturligtvis även i fortsättningen att vara inom förvaltningsutskottet. Jag finner det dock inte vara absolut nödvändigt, att han därför också skall ha rösträtt. Förvaltningsutskotten bestå ju, förutom av ordförande och vice ordförande, av ett visst begränsat och bestämt antal ledamöter, och det kan tänkas sådana fall, då man hellre vill reservera ännu en plats för någon annan vald ledamot.

För egen del tror jag, att hushållningssällskapen i regel komma att bibehålla den nu gällande ordningen och låta sekreterarna vara självskrivna, där man inte anser sig ha skäl att ändra på förhållandena. Men såvitt jag kan bedöma saken, finnas här goda skäl för att man vidtar denna lilla ändring och alltså ger sällskapen en något större frihet i detta avseende än vad de nu ha. Jag finner inte heller, att det är så förfärligt upprörande, om man gör en sådan liten ändring i en lag, som är 12 år gammal. Större ändringar ha vi verkligen gjort i gällande författningar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Tjällgren: Herr talman! Jag är förekommen av herr von Stockenström, men jag vill, när jag i alla fall fått ordet, tillägga, att en sekreterare inte är utestängd ifrån utskottets förhandlingar, även om han *inte* är ledamot. Han skall vara föredragande och föra protokollet där och är alltså den, som så att säga i sin hand har hela förvaltningen inom hushållningssällskapet.

Till sist vill jag för undvikande av allt missförstånd säga, att för min personliga del har jag inga tråkiga erfarenheter på detta område, men jag har hört sägas, att inom vissa läns hushållningssällskap lär det vara så, att den självskrivne sekreteraren jämte ett par tre andra ledamöter i förvaltningsutskottet vilja bestämma det mesta.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gabrielsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Ang. sekreterares hos hushållningssällskap självskrivenhet i sällskapens förvaltningsutskott. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 64, i anledning av väckt motion angående svenska fiskares befriande från skyldighet att erlägga viss avgift vid salubjudandet av lax i hamn å Bornholm, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. utökning av antalet notariebefattningar vid telegrafverket m. m.

I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 111, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, utom annat, fastställa antalet av vissa i propositionen angivna befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk från och med den 1 juli 1935 på sätt propositionen visade.

Kungl. Maj:ts förslag innebar bland annat, att en bokhållarebefattning i 17:e lönegraden å telegrafstyrelsens förrådsbyrås inköpsavdelning skulle utbytas mot en notariebefattning i 21:a lönegraden samt att i följd därav antalet notariebefattningar vid telegrafverket skulle utökas från åtta till nio.

I förevarande sammanhang hade utskottet behandlat åtskilliga motioner, vilka dock icke rörde den nu angivna frågan.

Utskottet hade i utlåtandet av angivna orsaker hemställt, utom annat, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i vad det avsåge utökning av antalet notariebefattningar vid telegrafverket men med bifall till samma förslag i övrigt samt med avslag å herrar Andersons i Norrköping och Magnussons i Skövde motioner II: 510 och 511, måtte fastställa antalet av vissa i utlåtandet upptagna befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk från och med den 1 juli 1935 på sätt utskottet närmare angivit.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar Nilsson i Malmö, Walles, Asplund, Bergström, Petrén och Anderson i Råstock ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition oförändrad samt att utskottets hemställan i enlighet därmed bort hava den lydelse, som i reservationen angivits.

Herr Walles: Herr talman! Den sak, reservationen avser, kan ju förefalla vara väl så ringa och obetydlig. Då jag likväl besvarar kammaren, gör jag det, därför att jag för min del anser, att frågan har en viss principiell innebörd.

Telegrafstyrelsen har ansett sig böra ge en väl meriterad befattningshavare en högre löneställning, och då styrelsen härför har anfört goda skäl, har även

Ang. utökning av antalet notariebefattningar vid telegrafverket m. m.
(Forts.)

departementschefen för sin del gått in för saken. Utskottsmajoriteten har emellertid med stöd av lönenämnden motsatt sig förslaget. För min del anser jag, att en verkstyrelse bättre än lönenämnden är i tillfälle att bedöma, huruvida en tjänsteman och anställd är kvalificerad och lämplig för befattningen, och vidare, huruvida han är förtjänt av en uppflyttning i lönegrad.

De skäl, som telegrafstyrelsen har anfört för sin mening, äro synnerligen välgående. Befattningshavaren i fråga är anställd vid förrädsbyråns inköpsavdelning och är nu placerad i sjuttonde lönegraden. Han har att vid förfall för ordinarie föreståndaren, sekreterare i tjugofjärde lönegraden, vikariera för denne och ansvara för alla på avdelningen förekommande göromål. Han skall självständigt handlägga inköpsärenden av speciell art, såsom upphandling av telegrafverkets kontorsmaskiner, och i detta hänseende har telegrafstyrelsen anfört, att i samband med telegrafverkets allmänna snabba utveckling har behovet av moderna kontorsmaskiner för olika arbetsuppgifter alltmer gjort sig gällande. Det har därvid visat sig nödvändigt, att styrelsen till sitt förfogande har en tjänsteman, som äger ingående insikter i hithörande tekniska förhållanden och även äger noggrann kännedom om telegrafverkets bokföringstekniska organisation. Tjänstemannen i fråga har sålunda att i förekommande fall lämna förslag till lämpliga maskintyper samt att i de fall, då sådana ej kunna erhållas av i marknaden förekommande standardtyper, lämna leverantörerna direktiv till erforderliga konstruktionsändringar med hänsyn till behovet i varje särskilt fall. Han har även att övervaka det successiva underhållet av maskinparken, vars värde den 1 januari i år uppgick till över 1.3 miljoner kronor. Han har hand om föreskrifter beträffande maskinernas handhavande och skötsel och skall upprätta förslag till avtal med olika leverantörer angående maskinernas tillsyn och reparation. Det är sålunda stora krav, som måste ställas på hans insiktsfullhet och omdömesförmåga. Han skall dessutom vara fullt förtrogen med för statens upphandling gällande författningar och inom affärsvärlden tillämpade normer. Arbetsuppgiften är också av den art, att för dess rätta handhavande fordras mångårig erfarenhet inom styrelsens inköpsavdelning.

Jag tror, att envar av kammarens ledamöter, som har med affärer att syssla, som har att leda affärer eller som har att i en eller annan form ha någon tillsyn över personal, skall ge mig rätt i att det är billigt och rimligt, om verkets styrelse här får ha det avgörande ordet, när det gäller att bedöma en mans kvalifikationer.

Jag anhåller, herr talman, på grund av vad jag anfört, att få yrka bifall till den i ärendet avgivna reservationen.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Den senaste ärade talaren yttrade i början av sitt anförande, att denna fråga har en viss principiell innebörd. Det kan jag hålla med om, men visst inte från de principiella utgångspunkter, som den ärade talaren framförde, utan från helt annan utgångspunkt. Den ärade talaren gjorde gällande, att vederbörande verk själva bättre bedöma lönegradsplaceringarna, och därför bör man inte taga så stor hänsyn till lönenämnden utan följa verkstyrelserna. Jag kan inte dela den uppfattningen. Lönenämnden har tillkommit såsom ett organ med uppgift att granska och kontrollera verkchefernas förslag till löneplaceringar, och lönenämnden utgör från riksdagens sida en viss garanti för kontinuitet i lönegradsplaceringen och behandlingen av löneärendena. Jag menar därför, att principiellt sett bör man taga den största hänsyn till vad lönenämnden anför i ett ärende sådant som detta.

Ang. utökning av antalet notariebefattningar vid telegrafverket m. m.
(Forts.)

Vad har då lönenämnden anfört i detta ärende? Jo, lönenämnden har talat om, att den har alldeles särskilt undersökt denne befattningshavares åligganden, och ifrågasätter, huruvida de arbetsuppgifter, som åvila honom, kunna motivera en högre lönegradsplacering. Nämnden understryker särskilt, att den har tagit närmare kännedom om dessa göromål. Det vill med andra ord säga, att den har ägnat ärendet en alldeles särskild uppmärksamhet. Den har inte alldeles velat vara emot att ge någon liten löneförbättring, men kan inte finna det motiverat att flytta upp honom i notariegraden, i tjugoförsta lönegraden, utan säger, att den kan vara med om att ge någon förbättring i löneställningen, och flyttar därför upp honom i adertonde lönegraden. Lönenämnden har alltså, efter vad det förefaller av dess utlåtande, grundligt satt sig in i just denna detalj och säger, att det resultat, den har kommit till, måste den vidhålla, icke minst med hänsyn till de konsekvenser, som ett bifall till framställningen skulle medföra i fråga om lönesättningen inom både detta och andra liknande statens verk och inrättningar. Det är dessa konsekvenser, som ha bestämt lönenämndens ställningstagande. Statsutskottet har också efter en mycket ingående överläggning, där vi haft förmånen att bland våra ledamöter räkna två av lönenämndens ledamöter från olika partier, såsom synes av betänkandet med stor majoritet anslutit sig till lönenämndens ståndpunkt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Walles: Endast ett par ord!

Jag vill, som jag angav i statsutskottet, säga, att jag visserligen anser lönenämnden vara omdömesgill, även den, men i detta speciella fall förefaller det mig dock, som om verkchefen skulle vara den — då han dagligen har att följa en persons göranden och låtanden — till vilken man borde sätta större tillit vid bedömningen av denna fråga.

Jag ber om ursäkt, om jag yttrar mig litet oförblommerat, men nog tycker jag, att det verkar litet löjligt, att här skola vi sitta ett hundratal personer och bedöma kvalifikationerna hos en anställd i ett affärsdrivande verk. Det förefaller mig, som om det vore på tiden, att det företogs en del ändringar i det hänseendet. Jag ger herr Johansson rätt i att det kanske sedan kan bli tillfälle härtill, men det skadar inte, att detta framföres redan nu. Under alla förhållanden finner jag fortfarande, att verkchefen är den person, som i detta fall främst bör ha avgörandet i sin hand.

Herr statsrådet Leo: Herr talman! Statsutskottet har varit vänligt nog att ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande proposition på alla punkter utom den, som avser uppflyttning av en tjänsteman i telegrafstyrelsen från sjuttonde lönegraden, d. v. s. bokhållargraden, till tjugoförsta lönegraden, notariegraden.

Det förefaller, som om statsutskottet, då det på denna punkt inte har velat följa Kungl. Maj:t, har fäst ett avgörande avseende vid vad lönenämnden yttrat i frågan. Och lönenämnden har för sin del icke kunnat tillstyrka den av telegrafstyrelsen och sedermera av Kungl. Maj:t förordade uppflyttningen.

Emellertid finner man, då man läser lönenämndens utlåtande i denna fråga, att lönenämnden ingalunda är så särskilt bestämd i sin ståndpunkt. Den har försökt sätta sig in i frågan, och den säger, att den *ifrågasätter*, huruvida de arbetsuppgifter, som vederbörande tjänsteman har, äro så stora, att de motivera en uppflyttning ifrån sjuttonde till tjugoförsta lönegraden. Den erkänner, att en uppflyttning är berättigad, men säger sig inte för *närvarande* kun-

Ang. utökning av antalet notariebefattningar vid telegrafverket m. m.
(Forts.)

na förorda en uppflyttning till tjugoförsta lönegraden. Det är således uppenbart, att lönenämnden har varit tveksam — inte tveksam inför frågan, huruvida en uppflyttning bör ske, men tveksam inför frågan, hur långt en uppflyttning bör ske.

Det är klart, att man alltid kan ha delade meningar i en fråga som denna. För min del bestämde jag min ståndpunkt därefter, att denne tjänsteman har ett ansvarsfullt och maktpåliggande ekonomiskt uppdrag i styrelsen. Han är närmaste man till föreståndaren för telegrafstyrelsens inköpsavdelning och har således skyldighet att träda i föreståndarens ställe, då denne av en eller annan anledning inte fullgör sin tjänst. Ifrågavarande tjänsteman är vidare specialist på de bokföringsmaskiner, som användas inom telegrafverket. Han har förvärvat sig en ingående kännedom på detta arbetsområde, och användes bland annat även som rådgivare till telegrafverkets landsortskontor. Telegrafstyrelsen säger, att den sätter stort värde på hans insatser på detta område. Värdet av telegrafstyrelsens inköp av materialier — de inköp, som förmedlas genom den inköpsavdelning, där denne tjänsteman är föreståndarens närmaste man — uppgick 1934 till icke mindre än 20 miljoner kronor. Jag menar, att en tjänsteman, som har till uppgift att vara med om att röra sig med så stora summor, verkställa inköp, förhandla med leverantörer, göra upp avtal med dem o. s. v., inte bör avlönas för lågt. Man skall inte glömma bort, mina herrar, att frestelser kunna komma att ligga nära till för en tjänsteman, som har att å ett statligt verks vägnar göra upp så stora affärer med enskilda säljare och leverantörer. Det bör ligga i statens och verkets eget intresse att ge honom en så pass hygglig avlöning, att han inte frestas att falla för de faror, som erfarenheten visar kunna inställa sig i sådana situationer.

Jag tror fortfarande, att det skulle vara klokt och riktigt att följa telegrafstyrelsen och Kungl. Maj:t och ge denne tjänsteman en uppflyttning till tjugoförsta lönegraden.

Herr Johansson, Johan Bernhard: I anledning av herr statsrådets anförande och de av honom omnämnda arbetsuppgifterna för denne befattningshavare erinrar jag om vad jag nyss anförde, nämligen den passus i lönenämndens yttrande, där den säger, att den har tagit närmare kännedom om och fått en närmare redogörelse för de göromål, som denne tjänsteman har sig ålagda, men efter denna prövning har lönenämnden ändå icke ansett sig kunna gå högre än till adertonde lönegraden. Det är dock en ingalunda oviktig principiell innebörd i, om man i ett fall, där lönenämnden säger, att en avvikelse skulle medföra konsekvenser på andra områden, skulle gå emot lönenämnden.

Jag måste finna de skäl, som statsutskottets majoritet anført på denna punkt, vara övertygande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallés* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 78, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 79, i anledning av väckta motioner om sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m.;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar m. m.;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av räntan å vissa lån ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby jämte en i ämnet väckt motion;

nr 82, i anledning av väckt motion om Djurgårdskommissionens sammansättning; samt

nr 83, i anledning av väckt motion om tillgodoseende av statens lokalbehov genom förvärv av fastigheter i Stockholm.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 2 § strafflagen; och

nr 42, i anledning av väckt motion angående lagstiftning till radiolyssnares skyddande mot obehöriga störningar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning av väckt motion om viss ändring i fattigvårdslagen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. jämte i ämnet väckt motion bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om åtgärder till höjande av filmkulturen m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 334, av herr *Petersson, Knut*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område;

nr 335, av herr *Lindgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område;

nr 336, av herr *Nilsson, Petrus*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område;

nr 337, av herr *Jönsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område;

nr 338, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område;

nr 339, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m.;

nr 340, av herr *Lindgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m.; samt

nr 341, av herr *Wangson, Otto*, och herr *Ström, Fredrik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommision, kontantunderstödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 188, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen m. m. ävensom en i ämnet väckt motion;

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 85, i anledning av kamrarnas återremiss av punkten 184:o) i statsutskottets utlåtande nr 8 i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 226, gjorda framställning angående anslag till bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av två fartyg för minsvepningsändamål; samt

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skyddande av de allmänna intressena vid utnyttjandet av Bolidens gruvaktiebolag tillhöriga gruvfyndigheter jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 67, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt om lagstiftning rörande handeln med husdjur;

nr 68, i anledning av väckt motion angående utfärdande av vissa kvalitetsbestämmelser att gälla vid handel inom landet med och export av matpotatis, äpplen och päron; samt

nr 69, i anledning av väckt motion om vidgat giltighetsområde för lagen om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.58 på dagen.

In fidem

G. H. Berggren.
